

Verslo žinios.- 15.03.2024

Ramūnas Vilpišauskas

## R. Vilpišauskas. Rinkiminė Joe Bideno kalba

### *R. Vільпішаускас. Передвиборча промова Джо Байдена*

*Професор Інститут міжнародних відносин і політичних наук Вільнюського університету Р. Вільпішаускас вважає, що політична боротьба та президентська кампанія у США свідчать про зменшення ймовірності того, що республіканці та демократи в Конгресі зможуть узгодити важливі політичні рішення. На жаль, водночас це ознака того, що пакет допомоги Україні у \$60 млрд також може залишитися в Палаті представників. За словами професора, майбутні вибори в Америці, які будуть найважливішими не тільки цього року, а й, мабуть, цього століття у світі, вже впливають на ставлення країн ЄС до підтримки України та власної безпеки.*

*<https://www.vz.lt/izvalgos/2024/03/15/r-vilpisauskas-rinkimine-joe-bideno-kalba>*

Kovo 7 d. JAV prezidentas Joe Bidenas Kongrese skaitė tradicinį metinį pranešimą, kurį analitikai apibūdino kaip rinkimų kampanijos pradžios kalbą. Tai demonstravo tiek jos turinys – ypač aštri kritika „pirmtakui“, kaip kalboje buvo vadinamas Donaldas Trumpas, tiek energingas kalbėjimas, kuriuo buvo siekiama parodyti, kad amžius netrukdo prezidentui J. Bidenui vykdyti savo pareigų,

Kaip „Financial Times“ pažymėjo JAV politiką seniai analizuojantis Edwardas Luce'as, daug kartų išsakyta kritika „pirmtako“ atžvilgiu rodo, kad J. Bidenas atsisako jam įprasto siekio telkti ir demokratų, ir respublikonų paramą savo administracijos siūlymams. Tradicijas laužantį politinį susipriešinimą taip pat iliustravo kalbos klaususių Kongreso narių respublikonų elgesys, kurie susilaikė nuo plojimų net tada, kai J. Bidenas kalbėjo apie Amerikos didybę.

Toks politinis susipriešinimas ir įsibėgėjanti prezidento rinkimų kampanija rodo mažėjančią tikimybę, kad respublikonai ir demokratai Kongrese šiomet gali susitarti dėl svarbių politinių sprendimų. Deja, kartu tai yra ženklas, kad 60 mlrd. JAV dolerių paramos Ukrainai paketas taip pat gali ir toliau likti įstrigęs Atstovų rūmuose. Nors J. Bidenas metinėje kalboje vėl paragino Kongreso narius pasipriešinti V. Putino agresijai ir skirti paramą Ukrainai, jo kalbos tonas teikia pagrindo spėti, kad jis pats nebetiki tokia perspektyva.

Tuo tarpu šalta Kongreso respublikonų reakcija rodo, kad D. Trumpas jiems ir toliau daro įtaką, kuri tik stiprės įsibėgėjant prezidento rinkimų kampanijai. Kai po Didžiojo

antradienio kovo 5 d. iš pirminių respublikonų partijos rinkimų pasitraukė vienintelė D. Trumpo konkurentė buvusi Nikki Haley, tikėtina, kad respublikonai dar labiau susitelks aplink savo kandidatą. D. Trumpas, kuris savo socialiniame tinkle realiu laiku aršiai kritikavo J. Bideno kalbą, suinteresuotas, kad Kongrese nebūtų priimti sprendimai, galintys sušvelninti padėtį JAV ir Meksikos pasienyje ar spręsti kitas šalies vidaus ir užsienio problemas. Imigracijos keliamas grėsmė yra vienas svarbiausių D. Trumpo rinkimų kampanijos akcentų, o kova su J. Bidenu ir kitais „vidaus priešais“ jam yra svarbesnė už laisvojo pasaulio vertybes ginančios Amerikos kovą su Rusija ir kitomis agresyviomis autoritarinėmis valstybėmis.

Tad Amerikos politinis gyvenimas jau persijungė į rinkimų kampanijos režimą. Nejprastai anksti tapo aišku, kad prezidento rinkimuose vėl konkuruos perrinkimo siekiantis J. Bidenas ir D. Trumpas. Tačiau tai nebus 2020 m. rinkimų kampanijos pakartojimas. D. Trumpo dažnai primenamas ir jo rėmėjų palaikomas įsitikinimas, kad praėję rinkimai buvo „pavogti“ bei J. Bideno metinėje kalboje pakartota nuomonė, kad D. Trumpas kelia grėsmę Amerikos demokratijai ir jos institucijoms, formuoja dar didesnio susipriešinimo atmosferą. Toks susipriešinimas silpnins Amerikos autoritetą pasaulyje ir gebėjimą telkti kitas Vakarų valstybes.

Artėjantys rinkimai Amerikoje, kurie bus svarbiausi ne tik šių metų, bet turbūt šio amžiaus rinkimai pasaulyje, jau daro įtaką Europos Sąjungos šalių požiūriui į paramą Ukrainai ir savo saugumą. Prieš pusantro mėnesio ES pavyko susitarti dėl kelerių metų 50 mlrd. Eurų paramos Ukrainai paketo. Sėkminga ir Čekijos iniciatyva suburti valstybių koaliciją, kuri artimiausiomis savaitėmis paspartintų amunicijos tiekimą Ukrainai, sutelkiant tam 1,5 mlrd. eurų.

Kita vertus, Vokietijos, Švedijos, Nyderlandų vadovų kritiškos reakcijos į Prancūzijos prezidento E. Macrono viešą pasvarstymą apie NATO karių siuntimo į Ukrainą galimybę tapo naujausia vienybės trūkumo iliustracija. Lenkijoje ir kitose ES šalyse vykstant ūkininkų protestams, šių šalių vadovai turi galvoti ne tik apie tai, kaip spartinti ginklų tiekimą Ukrainai, bet ir kaip išsaugoti savo rinkėjų paramą didesniam gynybos finansavimui, ES plėtrai bei kitiems strateginiams prioritetams. Gyvenimas daugialypės krizės sąlygomis tęsiasi.

Komentaro autorius – Ramūnas Vilpišauskas, VU TSPMI profesorius